

3. При відвідуванні підприємств студенти мають можливість ознайомитися з технологією та організацією виробництва, але побачити і зрозуміти особливості системи управління підприємством дуже складно (для цього і потрібні кейси, дискусійні лекції, індивідуальні і групові завдання).

Для усунення третьої групи проблем колективом кафедри менеджменту було підготовлено збірник ситуаційних вправ, які розраховані на використання як у спеціалізованих дисциплінах управлінського циклу, так і міні-кейсів, що доцільно застосовувати при вивченні дисципліни «Менеджмент».

Такий підхід до організації навчального процесу дозволяє, на нашу думку, вирішувати проблему його індивідуалізації. Але поки що такий досвід є лише власними ініціативами викладачів і ніяк не регламентується внутрішніми стандартами та навчальними планами університету.

В. С. Васильченко, канд. екон. наук, проф.,
Л. В. Щетініна, канд. екон. наук, старш. викл.,
кафедра управління персоналом

РОЛЬ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ ПОСІБНИКІВ У ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Невідворотно наближується період докорінної перебудови навчального процесу — його індивідуалізація з перенесенням основної ваги навчання студентів на їх самостійну підготовку, що, безумовно, має суттєво підвищити якість навчання. Необхідні розпорядчі й методичні документи вже прийнято Вченою радою КНЕУ. Нібито все готове. Але чи готові до такої зміни (ми не випадково назвали її докорінною) студенти? На наш погляд, у більшості своєї — ні. Ще тривалий час будуть нагадувати про себе шкільні та вже й університетські «колективні» опрацювання домашніх завдань, модульних контрольних робіт, рефератів, виготовлення шпаргалок тощо. Не останню роль у гальмуванні вкрай необхідного процесу індивідуалізації навчання відіграють чисельні так звані фірми із «серійного виробництва» курсових робіт, дипломних та інших робіт за готівковий розрахунок, якими теж іноді користуються студенти.

Беззаперечно, перехід на індивідуалізацію навчального процесу, як провідної складової вищої освіти, вимагатиме також суттєвих змін у викладацькій майстерності. Таким чином, новації у навчанні слід розглядати як у напрямі певної навчальної орієнтації студентів, так і у напрямі перебудови викладацької діяльності.

Значною мірою сприяти і першому, і другому напрямі мають навчально-методичні посібники для самостійного вивчення тієї чи іншої навчальної дисципліни, які будуть відповідати вимогам «Положення про структуру, зміст та обсяги навчально-методичних видань Київського національного економічного університету» від 03.11.2005 р.

Подана у даному Положенні структура навчально-методичного посібника для самостійного вивчення дисципліни цілком відповідає заявленій меті індивідуалізації навчального процесу. Проте слід звернути особливу увагу на складання таких розділів даних посібників як «Методичні поради до вивчення тем курсу», «Плани семінарських, практичних занять, лабораторних робіт та методичні вказівки до їх виконання» та «Навчальні завдання для самостійної роботи студентів».

Обмежені лекційні години, які зараз має викладач, не дають змоги у повному обсязі викласти і деталізувати всі теми програми навчальної дисципліни. Є можливість лише викласти принципові основи і напрями, які розкривають тему, ознайомити студентів із концептуальним підходом до різних проблем, викласти новітні дані по темі. Все інше студент повинен вивчити сам, маючи необхідну консультацію у викладача. Виходячи з викладеного і має бути складений розділ «Методичні поради до вивчення тем курсу». Розділ повинен мати цілісний комплексний характер з обов'язковими вказівками на особливості окремих проблем кожної теми і рекомендаціями літературних джерел, з яких їх можна почерпати.

Особливу складність представляє навчання студента практичним діям, самостійності прийняття рішень у різноманітних ситуаціях, тобто поєднанню теоретичного надбання з практикою і вмінням застосовувати придбані навички. Саме навчанню таких дій повинні відповідати розділи, які передбачають плани семінарських і практичних занять та завдання для самостійної роботи. Робота викладача за даними розділами має закріплювати опрацьований матеріал.

Важливе значення має простота і дохідливість викладання матеріалу, максимальне наближення завдань, тестів і задач до дійсних життєвих ситуацій. Наприклад, працюючи над майбутнім на-

навчально-методичним посібником для самостійного вивчення дисципліни «Ринок праці», автори брали приклади із практичної діяльності органів Мінпраці України і центрів державної служби зайнятості різного рівня. Практичні заняття насичені багатьма прикладами державної практики з посилками на додаткову інформацію.

Таким чином, навчально-методичні посібники для самостійного вивчення навчальних дисциплін, які складені у відповідності до вказаних вище вимог, повинні виконувати роль одного із основних засобів індивідуалізації навчального процесу. Ураховуючи швидкі зміни, які відбуваються в соціально-економічній, політичній і законодавчій діяльності в країні, дані посібники повинні мати такі незмінні принципові основи, щоб зміна окремих конкретних показників у вказаних сферах суспільного розвитку в цілому не впливала б на зміст посібників і вони могли бути затребувані на протязі 5—10 років.

І. А. Вдовиченко, асист.,
кафедра фінансів підприємств

ІНТЕНСИФІКАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ»

З кожним роком у вищих навчальних закладах підвищується значення самостійної роботи студентів. Запропонувати перелік різних форм і методів організації СРС, з якого кожен студент зміг би обрати найцікавіше та найбільш корисне для себе — важливе завдання викладача.

Оскільки самостійна робота студентів провадиться як в аудиторії, так і поза її межами і може бути як колективною, так і індивідуальною, викладачеві необхідно розробити завдання різного змісту та складності, які б враховували специфіку її проведення.

Дисципліна «Фінанси підприємств» включає в себе широке коло актуальних питань, що дає змогу студентові обрати для самостійної роботи ті завдання, вирішення яких матиме для нього найбільшу теоретичну та практичну цінність.

Щодо СРС в аудиторії, то нами пропонується створення малих груп, так званих тимчасових творчих команд, метою роботи яких є досягнення певних навчальних цілей. Зважаючи на невелику кіль-